

یادداشت

درخواست خسارت مادی و معنوی از آمریکا

کارن روحانی
استاد دانشگاه و وکیل دادگستری

● هوایم‌های مسافربری (غیرنظامی) ایرانی وابسته به شرکت هوایم‌ایی ماهان که بر فراز کشور سوریه در حال پرواز بوده، ناگاه در مواجهه با نزدیک شدن هوایم‌ای جنگنده‌ای قرار می‌گیرد و خلبان هوایم‌ای مسافربری در راستای حفظ جان مسافران و دفع خطر، ارتفاع خود را کاهش می‌دهد و همین امر موجب صدمه روحی و جسمی مسافران می‌شود. به دلیل اینکه هوایما در کشور جمهوری اسلامی ایران به ثبت رسیده، هرگونه استفاده از زور یا تهدید در برابر آن، استفاده از زور علیه کشوری است که هوایما در آن ثبت شده؛ بنابراین به نقض ماده ۲ (۴) منشور سازمان ملل متحد (که تمام اشکال اعمال زور را در روابط بین‌الملل و نه فقط مواردی که به‌دست‌آوردن قلمرو یا تضعیف استقلال سیاسی است، منع می‌کند) منجر می‌شود. از طرفی کنوانسیون شیکاگو چارچوب اساسی سازمان بین‌المللی هوایم‌ای کشوری (ایکائو) و رژیم کلی ناوبری هوایی بین کشورهای عضو (شامل حقوق پرواز و اقدامات برای تسهیل ناوبری هوایی) را ایجاد کرده است. پروتکل ۱۹۸۴ کنوانسیون شیکاگو که بیان‌کننده ماده ۲ مکرر است، متضمن استفاده‌کردن از تسلیحات علیه هوایماهای غیرنظامی در پرواز است - که ایران نیز پروتکل مذکور را تصویب کرده- اعلام می‌کند که همه کشورها باید از توسل به عملیات نظامی علیه هوایم‌ای غیرنظامی در هنگام پرواز خودداری کنند و در صورت تعقیب، جان افراد در هوایما و ایمی هوایماهای نباید به خطر بیفتد. ماده ۳ مکرر را می‌توان هم‌تدوین‌کننده قواعد بین‌المللی عرفی و هم بازگوکننده مقررات معاهده‌ای جامع تصویب‌شده‌ای دانست که در مذاکرات مقدماتی، برخی از کشورهای عضو ICAO علا‌نشان دادند که پاینده به آن بوده‌اند. استفاده از زور یا تهدید به آن در برابر هوایماهای غیرنظامی خارجی ثبت‌شده با استفاده از زور و تهدید به آن علیه کشور ثبت‌کننده یکسان فرض می‌شود؛ بنابراین به نقض ماده ۲ (۴) منشور سازمان ملل و قوانین بین‌المللی عرفی مرتبط است.
بااین‌حال ماده ۳ مکرر حتی فراتر از آن گام برداشته؛ زیرا فقط به هوایماهای غیرنظامی خارجی ثبت‌شده محدود نمی‌شود و این موضوعیت شامل استفاده از زور علیه هوایماهای غیرنظامی توسط هوایم‌ای نظامی کشور ثبت‌کننده نیز می‌شود. این تفسیر از ماده ۲ مکرر سازگارترین تفسیر با موضوع و هدف کنوانسیون شیکاگو است که (بخشی از آن) ارتقای امنیت همه هوانوردی‌های غیرنظامی بین‌المللی است.
جانب است که ماده ۳ مکرر به‌هیچ‌وجه حقوق و تعهدات کشورهای مندرج در منشور ملل متحد را تغییر نمی‌دهد. ماده ۳ مکرر ممنوعیت ماده ۴ کنوانسیون شیکاگو را تأیید می‌کند (استفاده‌کردن از حمل‌ونقل غیرنظامی به هر منظوری مغایر با اهداف کنوانسیون) و استفاده از «هر وسیله مناسب متناسب با قوانین مربوط به حقوق بین‌الملل» را مجاز می‌شمارد؛ جایی که هوایماهای غیرنظامی معهدا مورد چنین استفاده‌ای قرار می‌گیرد. در قضیه مورد بحث هیچ توجیهی برای استفاده از زور به‌عنوان دفاع مشروع با اتکا بر ماده ۵۱ منشور ملل متحد به استناد اشتباه در هویت هوایما وجود ندارد؛ اما در حدی که هوایم‌ای غیرنظامی به‌نوعی تهدید امنیتی را ایجاد می‌کند ماده ۳ مکرر می‌پذیرد که قوانین عادی دفاع مشروع اعمال می‌شود - مشروط بر ضرورت و تناسب که طبیعتا با توجه به ماهیت غیرنظامی بودن هدف (هوایم‌ای در حال پرواز)، مسائل بسیار دشواری را ایجاد خواهد کرد. کنوانسیون مونترال کشورها را ملزم می‌کند که از انهدام غیرقانونی و عمدی یک هوایم‌ای غیرنظامی در حال خدمت یا ایجاد خسارت به هوایما که باعث عدم توانایی پرواز شود یا سلامت پرواز را به خطر بیندازد، خودداری کند. این کنوانسیون برای همه پروازهای بین‌المللی (به‌عنوان مثال پروازهایی که از طریق کشور ثالث به مقصد کشور ثبت‌شونده می‌روند) اعمال می‌شود. کنوانسیون مونترال به‌صراحت کشورها را از انهدام هوایماهای غیرنظامی در حال پرواز یا آسیب‌رساندن به چنین هوایماهایی به‌نجوی‌که ایمنی آن را به خطر بیندازند، ممنوع کرده است. این سؤال باقی است که آیا نیروی نظامی کشور از شمول کنوانسیون مونترال خارج است یا خیر؟ (یا در واقع آیا دولت‌های مذاکره‌کننده توانستند قصد خود را به امکان استفاده از نیروی نظامی علیه هوایماهای غیرنظامی به‌طورکلی معطوف کنند). برخلاف سایر کنوانسیون‌های سرکوب تروریسم، کنوانسیون مونترال که در حال حاضر لازم‌الاجراست، به‌صراحت نیروی نظامی را از قلمرو شمول خود مستثنا نمی‌کند؛ بنابراین با توجه به موارد حقوقی پیش‌گفته که مؤید وجود مقررات صریح در منع کشورها از استفاده یا تهدید به زور علیه هوایم‌ای نظامی در حال پرواز است، اقدام جنگنده آمریکایی در نزدیک‌شدن به هوایم‌ای مسافربری ماهان و ایجاد وضعیت مخاطره‌آمیز که موجب ترس و وحشت مسافران و آسیب روحی و همچنین صدمه جسمی به برخی از آنها شد، یقینا اقدامی مغایر با حقوق بین‌الملل است و موجبات طرح ادعای خسارت معنوی و مادی را برای کشور ایران در برابر آمریکا فراهم می‌کند.

سیاست

بازخوانی حیات سیاسی سیدحسن تقی‌زاده به مناسبت سالروز امضای فرمان مشروطه

تقی‌زاده در مجله کاوه چه نوشت؟

داشت، ازجمله معتقد بود باید به دولت ایالات متحده نزدیک شد. او در نامه‌ای به محمود افشار در سال ۱۳۰۰ و پس از شکست آلمان‌ها در جنگ نوشت: «اگر مطلب عمده که به عقیده این‌جانب کشمیر آمریکایی‌ها به ایران و دست‌دادن آنها در ادارات است سر بگیرد، عنقرب کرها به جاده اصلاح می‌افتد. باید آنچه ممکن است کوشش انگلستان گریخت و با وساطت این سفارت، شاه به تبعید او از ایران رضایت داد. تقی‌زاده ابتدا به پاریس و سپس لندن رفت. او در دوران تبعید در انگلستان با همکاری ادوارد براون تلاش فراوانی کرد تا اوضاع ایران در دوره استبداد صغیر را در افکار عمومی مطرح کند.

دعای مشروطه و مشروعه

سرفصل برنامه‌های حزب تقی‌زاده در مجلس دوم عبارت بود از انفکاک کامل قوه سیاسی از قوه روحانی، ایجاد نظام اجباری، تعلیم اجباری مجانی، ترجیح مالیات مستقیم بر غیرمستقیم، تقسیم املاک میان رعایا، آزادی تجمع و تحزب و برابری در مقابل قانون صرف‌نظر از نژاد و قومیت و مذهب. مجلس دوم به دو دسته تقسیم شد؛ دموکرات‌ها و اعتدالیون که هرکدام روش خاصی را برای پیشبرد آرمان‌های مشروطه می‌پسندیدند. دعوی میان دو گروه سرانجام بر سر مرز میان عرف و شعریه و تفکیک دین از سیاست بالا گرفت، علمای نجف حکم به خلاف اسلام بودن مسلک سیاسی تقی‌زاده دادند. در این فتوا آمده بود: «...چون ضدیت مسلک سیدحسن تقی‌زاده که جدا تعقیب نموده است با اسلامیت مملکت و قوانین شریعت مقدسه بر خود داعیان ثابت است و از مکثونات متناسب با علنا پرده برداشته است، لذا از عضویت مجلس مقدس ملی و قابلیت امانت نوعیه لازمه آن مقام منبع بالکلیه خارج و قانونا شرعا منعزل است... به‌جای او امین دین‌پرست وطن‌پرور و ملت‌خواه صحیح‌المسلک انتخاب فرموده، او را مفسد و فاسد مملکت شناسند و به ملت غیور آذربایجان و سایر انجمن‌های ایالتی و ولایتی هم این حکم الهی عز اسم‌ه را اخطار فرمایند و هر کس از او همراهی کند در همین حکم است.» (ایرج افشار، اوراق تازه‌باز مشروطیت، صفحه ۲۰۷).

طبق روایت تقی‌زاده، بهبهانی پیشنهاد کرد که تقی‌زاده نسبت به حکم علمای توضاع کند و سپس به دیدارشان برود و اضافه کرد که «ما هم ترتیب می‌دهیم خیلی با احترام شما را بپذیرند... و خیلی با احترام برمی‌گردید.» تقی‌زاده می‌گوید: «من هم خیلی تند بودم. گفتم آقا شما چه عقیده‌ای دارید؟ شما عقیده دارید رویه من برخلاف اسلام است؟ گفت نخیر. گفتم پس بردار تلگراف کن... من التماس نمی‌کنم.»

تقی‌زاده مجبور به ترک مجلس شد؛ اما وقتی سیدعبدالله بهبهانی ترور شد، انگشت اتهام بار دیگر به سوی دموکرات‌ها، حیدر بمبی (حیدرخان عموواغلی) و البته سیدحسن تقی‌زاده نشانه گرفته شد. تقی‌زاده تا آنجا به دست‌داشتن در این ترور متهم بود که وقتی تابوت بهبهانی را می‌بردند جمعیت شعار می‌داد: «فقیهی که اسلام را بود پشت/ تقی‌زاده گفت و شقی‌زاده کشت». وقتی یکی از نزدیکانش به خون‌خواهی سیدعبدالله ترور شد، تقی‌زاده از بیم جان به تبریز رفت و سپس ایران را به قصد استانبول ترک کرد. این دومین تبعید او از ایران بود که البته ۱۴ سال طول کشید.

اتحاد با آلمان علیه روسیه و انگلستان

تقی‌زاده با آغاز جنگ جهانی اول، نزدیکی با دولت آلمان را راهی برای رهایی ایران از چنگال روس و انگلیس دید و به‌همین‌دلیل به برلین رفت و کمیته ملیون متشکل از شخصیت‌های سیاسی- فرهنگی ایرانی را تشکیل داد تا با فعالیت علیه روسیه و انگلیس از طریق آلمان راهی برای نجات ایران که در کشمکش‌های پس از انقلاب مشروطه در اوج نابسامانی بود، یابد که با شکست آلمان در جنگ راه به جایی نبرد. او ازجمله سیاست‌مدارانی بود که به نزدیکی به دولت‌های بزرگ جهان برای ایستادن در برابر فشار روس‌ها و انگلیس‌ها اعتقاد

تمدن جدید که در هزاران سال تکامل یافته بود، بیندازند....».

تقی‌زاده در دوران رضاشاه

تقی‌زاده در حکومت رضاشاه پهلوی پست‌های مهمی دریافت کرد. او در سال ۱۳۱۲ ریاست هیئت کشمیر آمریکایی‌ها به ایران و دست‌دادن آنها در ادارات است سر بگیرد، عنقرب کرها به جاده اصلاح می‌افتد. باید آنچه ممکن است کوشش انگلستان گریخت و با وساطت این سفارت، شاه به تبعید او از ایران رضایت داد. تقی‌زاده ابتدا به پاریس و سپس لندن رفت. او در دوران تبعید در انگلستان با همکاری ادوارد براون تلاش فراوانی کرد تا اوضاع ایران در دوره استبداد صغیر را در افکار عمومی مطرح کند. تقی‌زاده خود می‌گوید که شاه هم در ابتدا با تمدید قرارداد مخالف بود، اما با فشار انگلیسی‌ها مجبور به قبول شد. او در جریان مذاکرات مربوط به ملی‌شدن نفت در نقط مفصلی در دانشگاه کمبریج انگلستان، مدت کوتاهی در دانشگاه کمبلیای آمریکا و مدت نسبتاً مدیدی در دانشکده معقول و منقول (الهیات کنونی) دانشگاه تهران به تدریس واحدهای درسی زبان فارسی، تاریخ و فرهنگ ایران، تاریخ عرب در اوایل ظهور اسلام، تاریخ ادیان ملل قدیم و تاریخ علوم اسلامی اشتغال داشت. متن خطابه‌های درسی او ضمن آثار او منتشر شده است.

در مجامع مختلف بین‌المللی درباره دعوی نفت میان شرکت نفت ایران-انگلیس و دولت ایران بارها مورد استناد دکتر محمد مصدق بود. تقی‌زاده در سال ۱۳۲۸ به‌عنوان سناتور مردم تبریز در مجلس سنا انتخاب شد. او در دوران نخست‌وزیری دکتر مصدق برخوردی محتاطانه با جنبش ملی‌شدن نفت داشت و اگرچه روابط خوبی با مصدق نداشت، اما هیچ‌گاه به مخالفت با او برخاست. سیدحسن تقی‌زاده در اواخر عمر روی صندلی چرخ‌دار نشست و به دلیل کهولت سن از کارهای سیاسی کناره گرفت و سرانجام در ۹۲سالگی در تهران درگذشت.

فعالیت‌های علمی و فرهنگی

فعالیت‌های علمی- فرهنگی تقی‌زاده طیف گسترده و متنوعی را در بر می‌گیرد: تحقیق، تالیف، روزنامه‌نگاری، تدریس، کتاب‌شناسی، ایراد خطابه و سخنرانی، پشتیبانی از فعالیت‌های علمی-فرهنگی به لحاظ مقام و موقعیت سیاسی، مشارکت در تأسیس و سازماندهی نهادهای علمی و فرهنگی و مشاوره و رایزنی در این زمینه‌ها. صورت تکنیکی از آثار او در یادنامه تقی‌زاده آمده است. بخش عمده‌ای از نوشته‌ها و یادداشت‌های تقی‌زاده، اعم از نوشته‌های فارسی و خارجی به کوشش ایرج افشار به چاپ رسیده و مجتبی مینوی که از دست‌آوردن تقی‌زاده بود، در مقاله مفصلی کتاب‌های عمده، سلسله خطابه‌ها و مقالات مهم او را معرفی و بررسی کرده است. از آثار تحقیقی تقی‌زاده، پژوهش درباره گاه‌شماری و تاریخ تقویم و نجوم در ایران، تاریخ برخی مذاهب کهن در ایران و ازجمله آیین مانی، تاریخ عرب جاهلی مقارن با ظهور اسلام و تتبعات درباره فردوسی و ناصرخسرو اهمیت بیشتری دارد و با توجه صاحب‌نظران روبه‌رو است. از نظر خاورشناسان غربی که به ارزش و اهمیت تحقیقات دانشمندان ایرانی با شکاکیت و احتیاط توجه داشته‌اند، محمد قزوینی و سیدحسن تقی‌زاده جایگاه علمی متمایزی دارند. تقی‌زاده در دانشگاه کمبریج انگلستان، مدت کوتاهی در دانشگاه کمبلیای آمریکا و مدت نسبتاً مدیدی در دانشکده معقول و منقول (الهیات کنونی) دانشگاه تهران به تدریس واحدهای درسی زبان فارسی، تاریخ و فرهنگ ایران، تاریخ عرب در اوایل ظهور اسلام، تاریخ ادیان ملل قدیم و تاریخ علوم اسلامی اشتغال داشت. متن خطابه‌های درسی او ضمن آثار او منتشر شده است.

خبر

روحانی در جلسه ستاد هماهنگی اقتصادی دولت:

نباید گرفتار تحلیل‌های برگرفته از سیاه‌نمایی شد

● ایلنا: رئیس‌جمهور در جلسه ستاد هماهنگی اقتصادی دولت با تبیین فرصت‌ها و چالش‌های اقتصادی کشور گفت: بی‌تردید حرکت در مسیر رونق و جهش اقتصادی کشور باید مبتنی بر واقعیت‌های این عرصه بوده و نباید گرفتار تحلیل‌های غیرواقع‌بینانه برگرفته از بدبینی و سیاه‌نمایی شد. حسن روحانی افزود: رهنمودهای مقام معظم رهبری در روز عید قربان درباره مسائل اقتصادی کشور و سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در این حوزه، دربرگیرنده راهبردهای اصلی و کلان کشور و راه‌گشای سیاست‌گذاران اقتصادی دولت و تقویت‌کننده میدان اقتصادی است. او گفت: واقعیت‌های اقتصادی کشور نشان‌دهنده آن است که با بهره‌گیری از توانایی‌ها و ظرفیت‌های اقتصادی و هماهنگی میان همه ارکان کشور و انسجام در مدیریت و اجرای برنامه‌های هماهنگ می‌توان از تنگنای‌های سابقه‌ناشی از فشار حداکثری دشمنان خارج و در جنگ اقتصادی پیروز شد؛ کم‌اینکه تاکنون پس از گذشت بیش از دو سال و چند ماه توانسته‌ایم به موفقیت‌های بزرگی در خنثی‌کردن توطئه دشمنان دست پیدا کنیم، روحانی با اشاره به نقشه راه طراحی‌شده در اقتصاد کلان کشور، عنوان کرد: هدف اصلی در جنگ فرسایشی اقتصادی تحمیلی دشمنان به این مرزوبوم، این است که مدیریت کشور در تصمیم‌گیری‌ها و اقدامات دچار هیجانات وی‌برنامگی شود و در همین زمینه ایجاد و القای انتظارات منفی و ترسیم آینده مبهم از فضای کشور در چارچوب همین اهداف است که باید با تصمیم‌گیری‌های منطقی و براساس داشته‌های کلان و وقایع ملی این توطئه دشمنان را نیز خنثی کنیم. رئیس‌جمهور ادامه داد: دشمنان انتظار داشتند پس از شیوع کرونا و محدودیت‌های ناشی از اعمال تحریم‌های غیرانسانی آنان، اقتصاد کشور دچار تلاطم‌های شدید و کنترل‌ناپذیر شده و با خطر مواجه شود. روحانی افزود: آنچه امروز با وجود همه محدودیت‌ها و فشارها بر مردم، در حوزه معیشت، بازار سرمایه و ارز، نقدینگی و ارائه تسهیلات به کسب‌وکارهای مختلف در جهت تقویت تولید و تمرکز بر تأمین نیازهای اساسی مردم و مواد اولیه تولید صورت می‌گیرد، حاصل لطف خدا و تلاش شبانه‌روزی برای سیاست‌گذاری، مدیریت ستادی و بخشی، همراهی مردم و عملکرد مثبت فعالان اقتصادی کشور است.

FREDERIQUE CONSTANT
GENEVE

LIVE YOUR PASSION

WORLDTIMER MANUFACTURE

Handcrafted in-house movement. Manufacture Collection: in-house developed, in-house produced and in-house assembled movements.

frederiqueconstant.com

مركز خريد مدرن الهیه، طبقه روبال (پنجم)، واحد ۴۴

تلفن دفتر مرکزی : ۰۲۷ ۱۸۰۲۲۰

www.aryazaman.com

فردريك گُنستانت